

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

06 mai 2020

mun. Chișinău

Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președinte

Iurie Diaconu,

Judecători

Liliana Catan, Ion Guzun,

a examinat, în camera de consiliu, fără citarea părților, admisibilitatea în principiu a recursului ordinar, împotriva sentinței Judecătorei Cimișlia din 19 noiembrie 2018 și deciziei Curții de Apel Comrat din 03 decembrie 2019, declarat de inculpatul

Tabun Ion XXXXXX.

Termenul de examinare,
instanța de fond: 15.02.2017 – 19.11.2018,
instanța de apel: 16.07.2019 – 03.12.2019,
instanța de recurs: 05.02.2020 – 06.05.2020.

Asupra recursului menționat, Colegiul penal,

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătorei Cimișlia din **19 noiembrie 2018**, Tabun Ion a fost condamnat în baza art. 179 alin. (2) Cod penal la 1 an și 6 luni închisoare, și în baza art. 188 alin. (2) lit. b), e) Cod penal la 9 ani închisoare.

În temeiul art. 84 alin. (1) Cod penal, prin cumulul parțial al pedepselor aplicate, i-a fost stabilită pedeapsa definitivă de 9 ani și 4 luni închisoare, cu executare în penitenciar de tip semiînchis, de la reținere.

Prin aceeași sentință a fost condamnat și Penu V., însă în privința lui hotărârile judecătorești nu se contestă.

2. Instanța de fond a constatat că la 15 noiembrie 2016, în jurul orelor 11.00, inculpații Tabun I. și Penu V., ambii fiind în stare de ebrietate alcoolică, în urma înțelegerii prealabile, dându-și seama de caracterul prejudiciabil al acțiunilor lor, au pătruns ilegal în casa de locuit a lui Enachi E., situată în XXXXXX, XXXXXX, și, la cererea acesteia, au refuzat să părăsească locuința, inițiind o ceartă pe parcursul cărei

au numit-o cu cuvinte necenzurate, iar Penu V. a apucat-o de haine pe Enachi E. lovind-o cu palmele peste cap, apoi au amenințat-o cu un cuțit de bucătărie, cauzându-i dureri fizice.

Tot ei, la 15 noiembrie 2016, în jurul orelor 11.00, ambii fiind în stare de ebrietate alcoolică, în urma înțelegerii prealabile, aflându-se în casa de locuit a lui Enachi E., situată în XXXXXX, XXXXXX, dându-și seama de caracterul prejudiciabil al acțiunilor lor, având scopul sustragerii în mod deschis a bunurilor altei persoane, în timpul certii avute cu Enachi E., Penu V., a lovit-o cu palmele peste cap și, amenințându-o cu un cuțit de bucătărie, i-au sustras în mod deschis bani în sumă de 40 lei, pe care i-au însușit, pricinuindu-i părții vătămate dureri fizice și o pagubă materială în sumă de 40 lei.

Instanța a reținut că inculpatul nu a recunoscut vina în săvârșirea infracțiunilor incriminate și a refuzat să dea declarații.

Totodată, în baza probelor administrate, vinovăția inculpatului este dovedită integral, iar acțiunile lui urmează a fi încadrate în baza art. 179 alin. (2) Cod penal, ca violarea de domiciliu, adică pătrunderea și rămânerea ilegală în domiciliul persoanei, fără consimțământul acesteia și refuzul de a-l părăsi la cererea ei, săvârșite cu aplicarea violenței și cu amenințarea aplicării ei, cât și în baza art. 188 alin. (2) lit. b), e) Cod penal, ca tâlhăria, adică atacul săvârșit asupra unei persoane în scopul sustragerii bunurilor, însoțit de amenințarea cu aplicarea violenței periculoasă pentru viața sau sănătatea persoanei, săvârșită de două sau mai multe persoane, cu aplicarea altor obiecte folosite în calitate de armă.

3. La 20 iunie 2019, inculpatul a declarat apel, solicitând casarea sentinței și rejudecarea cauzei de către instanța de apel.

Apelantul a invocat că sentința a fost pronunțată în lipsa lui, iar el nu a cunoscut despre termenul de atac de 15 zile prevăzut de lege și, fiind bolnav, având dereglări psihice, nu a fost informat sau îndrumat despre posibilitatea de a declara apel.

Totodată, sentința este ilegală, cauza penală fiind fabricată de către organul de urmărire penală.

4. Potrivit deciziei Curții de Apel Comrat din 03 decembrie 2019, apelul a fost respins, ca depus peste termen.

Instanța de apel a reținut că, în corespundere cu prevederile art. 402 alin. (1) Cod de procedură penală, termenul de declarare a apelului împotriva sentinței este de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale, dacă legea nu dispune altfel.

În conformitate cu prevederile pct. 6.1. al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 22 din 12.12.2005 Cu privire la practica judiciară despre judecarea cauzelor penale în ordine de apel, termenul de apel este de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale, dacă legea nu dispune altfel.

Potrivit recomandării nr. 37 din 22.04.2013 Cu privire la pronunțarea hotărârilor judecătorești în procesul penal, CtEDO, în cauza Sutter vs. Elveția, a considerat că exigența de publicitate a deciziilor nu trebuie neapărat să ia forma unei lecturi în voce a hotărârii în cazul când hotărârea este publicată, înmănată sau expediată părților. De la data pronunțării hotărârii începe a curge termenul de exercitare a căii de atac.

Deci, potrivit prevederilor art. 402 alin. (1), 403 alin. (1) și (2) Cod de procedură penală, termenul de apel este de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale, dacă legea nu dispune altfel. Apelul declarat după expirarea termenului prevăzut de lege este

considerat ca fiind făcut în termen dacă instanța de apel constată că întârzierea a fost determinată de motive întemeiate, iar apelul a fost declarat în cel mult 15 zile de la începerea executării pedepsei sau încasării despăgubirilor materiale.

Potrivit materialelor cauzei, sentința a fost pronunțată integral la 19 noiembrie 2018, iar apelul inculpatului a fost depus la data de 20.06.2019, adică cu mult peste termenul prevăzut de lege.

Afirmațiile inculpatului că a aflat despre sentință când se afla în detenție în Penitenciarul Cricova sunt irelevante, ori, conform procesului-verbal de reținere a inculpatului din 12.12.2018, i-a fost adusă la cunoștință sentința din 19.11.2019, pentru ce a și semnat în procesul-verbal.

Totodată, inculpatul a fost prezent la examinarea cauzei, lipsind doar la pronunțarea sentinței.

Conform procesului-verbal al ședinței de judecată din 23.10.2018, la care a participat și inculpatul, instanța a anunțat că deliberarea și pronunțarea sentinței se stabilește pentru data de 06.11.2018, însă la această dată sentința nu a fost pronunțată, fiind amânată pronunțarea pentru data de 19.11.2018.

Astfel, sentința a fost pronunțată la 19.11.2018 și expediată în adresa părților absente, inclusiv inculpatului, ultimul recepționând copia sentinței personal la data de 23.11.2018.

Deoarece, inculpatul a fost prezent în ședințele de judecată de examinare a cauzei, acesta nu mai urma să fie citat suplimentar în ședința de judecată iar, instanța de fond corect și legal, a pronunțat sentința în lipsa lui.

În același timp, repunerea în termen se operează doar având prezente două condiții cumulative: întârzierea a fost determinată de motive întemeiate: calamitate naturală, accident, boală ș.a., pe care, apreciindu-le, instanța de apel va constata dacă situația invocată de apelant constituie în mod efectiv o cauză de împiedicare a declarării apelului. Admiterea repunerii în termen produce efectul apelului declarat în termen. În caz contrar, apelul va fi respins.

Însă, termenul de apel este un termen procesual legal, durata lui fiind stabilită prin lege. Termenul respectiv este absolut și are caracter imperativ, adică depășirea lui atrage decăderea din dreptul de a exercita calea de atac, iar dacă totuși apelul a fost declarat după expirarea termenului, acesta urmează a fi respins ca declarat peste termen, cu excepția când întârzierea a fost determinată de motive întemeiate, însă, la caz, această din urmă premisă nu s-a confirmat.

Pe lângă aceasta, partea care a omis termenul de declarare a apelului este obligată să prezinte dovezi prin care să-și argumenteze temeinicia omisiunii respective.

Deși, apărarea a solicitat repunerea în termen a apelului declarat, această solicitare urmează a fi respinsă, nefiind probată și contravine circumstanțelor obiective ale cauzei, care denotă omiterea nejustificată de către inculpat a termenului de declarare a apelului, iar alegația că acesta, din cauza problemelor de sănătate psihice, a omis termenul de depunere a apelului, poartă un caracter pur declarativ.

Prin urmare, apelul inculpatului nu poate fi repus în termen, deoarece în cererea de apel lipsesc careva motive întemeiate în vederea circumstanțelor de ordin obiectiv, a căror producere nu depinde de voința apelantului, fiind stabilit și faptul că conform procesului-verbal de reținere a inculpatului din 12.12.2018, acestuia i-a fost adusă la

cunoștință, sub semnătură, sentința din 19.11.2019, pe care deja o recepționase la 23.11.2018.

Potrivit art. 230 alin. (1), (2) Cod de procedură penală, termene în procesul penal sunt intervale de timp în cadrul cărora sau după expirarea cărora pot fi efectuate acțiuni procesuale conform prevederilor prezentului cod. În cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.

Astfel, termenul de apel este un termen procesual legal, durata lui este stabilită exhaustiv prin lege, acesta fiind absolut și având un caracter imperativ, în sensul că depășirea lui atrage decăderea din dreptul de a exercita calea de atac.

Ori, momentul de la care începe să curgă termenul de atac este clar reglementat de lege - el fiind, în mod exclusiv, acel al pronunțării deciziei redactate - nu numai pentru că astfel este reglementată cea mai eficientă modalitate de luare la cunoștință a celor hotărâte de instanță, dar și pentru că acest moment este punctul de plecare al unui termen, a cărui depășire duce la decăderea părților din dreptul de a folosi calea de atac.

În hotărârea CtEDO Van Harn versus Germany, nr. 7557/03 din 11 septembrie 2007, Curtea reiterează că recurentul trebuia să întreprindă toate măsurile necesare de a proteja drepturile sale de acces la instanță și de a contesta în termenul legal hotărârea primei instanței, fapt însă ignorat de acesta, ce a generat omiterea termenului prescris la depunerea recursului.

Totodată, prin admiterea unui apel tardiv și poziționarea uneia dintre părțile procesului penal pe o treaptă mai avantajoasă decât cealaltă parte, se încalcă vădit principiul egalității armelor, care *inter alia* prevede că fiecare parte trebuie să beneficieze de o posibilitate rezonabilă de a prezenta cauza sa în condiții care să nu-i plaseze într-o situație net dezavantajoasă în raport cu partea adversă. Aplicarea regulilor privind termenele de procedură este susceptibilă de a încălca principiul egalității armelor și a securității raporturilor juridice, în general, în măsura în care fiecare dintre părți nu se vor bucura de aceleași mijloace pentru a prezenta argumentele sale în fața unei instanțe (*Varnima Corporation International S.A. contra Greciei, nr. 48906/06, §27, 28 mai 2009; Ben Naceur contra Franței, nr.63879/00, §32, 03 octombrie 2006*).

Deci, în circumstanțele stabilite, instanța de apel nu va examina fondul apelului declarat de inculpat, deoarece, potrivit prevederilor pct. 16 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 22 din 12.12.2005, soluția de respingere a apelului ca depus peste termen sau inadmisibil nu implică o verificare a hotărârii atacate, întrucât instanța de apel nu poate proceda la o verificare de fapt și de drept a acesteia decât în cadrul unui apel exercitat în mod legal.

În același timp, respingerea apelului ca depus peste termen echivalează cu nerezolvarea fondului, prin neutilizarea căii de atac – apelul.

5. Inculpatul a declarat recurs ordinar, în care solicită casarea acestei decizii și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Recurentul a invocat că nu s-a prezentat în ședința de judecată din 06.11.2018 din motive întemeiate, iar instanța de fond nu a întreprins măsuri pentru a-l înștiința despre ședința de judecată stabilită pentru 19.11.2018.

Mai mult, nu a recepționat sentința instanței de fond, iar semnătura din aviz, potrivit căreia i-a fost transmisă sentința prin intermediul serviciului poștal, este falsă.

La fel, este falsă și semnătura din procesul-verbal de reținere, iar aflându-se în Penitenciarul nr.4-Cricova, s-a adresat de mai multe ori cu solicitarea de a-i fi adusă la cunoștință sentința, însă până la 10.06.2019 nu a primit careva răspuns.

Ori, este evident că nu a fost citat legal în instanța de fond, iar până la 10.06.2019 nu i-a fost comunicat despre adoptarea sentinței de condamnare,

În drept, recursul este întemeiat pe art. 427 (1) 4) CPP, 432 (4) CPP.

6. Examinând admisibilitatea în principiu a recursului ordinar pe baza materialului din dosarul cauzei și motivelor invocate, Colegiul penal concluzionează că acesta urmează a fi declarat inadmisibil din următoarele considerente.

În primul rând, potrivit art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, dar doar în temeiurile prevăzute de lege.

Conform art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța de recurs, se pronunță doar în limitele temeiurilor invocate în recurs. Potrivit art. 429 alin. (1) Cod de procedură penală, recursul trebuie să fie motivat. În corespundere cu art. 430 alin. (5) Cod de procedură penală, cererea de recurs trebuie să conțină indicarea temeiurilor prevăzute în art. 427 și argumentarea ilegalității hotărârii atacate în acest sens.

Sub acest aspect, se reține că recursul este fondat în drept pe art. 427 (1) 4) CPP, având-se în vedere, probabil, art. 427 alin. (1) pct. 4) Cod de procedură penală, care prevede temeiurile de drept că judecata a avut loc fără participarea procurorului, inculpatului, precum și a apărătorului, interpretului și traducătorului, când participarea lor era obligatorie potrivit legii (*pct. 5. din decizie*).

Însă, în recursul respectiv, în pofida prevederilor enunțate, nu este specificat, în raport cu relevanțele conținute în partea descriptivă a hotărârilor contestate, care ar fi esența erorilor concrete de drept, și a circumstanțelor că judecata a avut loc fără participarea procurorului, inculpatului, precum și a apărătorului, interpretului și traducătorului, când participarea lor era obligatorie potrivit legii, fiind omisă în totalitate și argumentarea ilegalității hotărârii atacate în acest sens (*pct. 5. din decizie*).

Circumstanțele enunțate denotă că recursul declarat nu întrunește condițiile de conținut, iar instanța de recurs nu este competentă să completeze din oficiu recursul ordinar al inculpatului cu circumstanțe în fapt și în drept, care l-ar justifica și să se expună, apoi, asupra unor temeiuri neargumentate legal de recurent.

Ori, conform prevederilor art. 24 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța judecătorească nu este organ de urmărire penală, nu se manifestă în favoarea acuzării sau a apărării și nu exprimă alte interese decât interesele legii.

În al doilea rând, potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de această instanță, inclusiv în temeiul când hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.

Instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect, se reține că instanța de apel legal și întemeiat a constatat și apreciat circumstanțele de fapt și de drept privind tardivitatea apelului declarat de inculpat, în strictă conformitate cu dispozițiile legii.

Astfel, potrivit art. 402 alin. (1) Cod de procedură penală, termenul de apel este de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale.

Conform art. 403 alin. (1) Cod de procedură penală, apelul declarat după expirarea termenului prevăzut de lege este considerat ca fiind făcut în termen dacă instanța de apel constată că întârzierea a fost determinată de motive întemeiate, iar apelul a fost declarat în cel mult 15 zile de la începerea executării pedepsei.

Potrivit art. 338 alin. (2), (4) Cod de procedură penală, pronunțarea hotărârii integrale este publică, fapt despre care se consemnează în procesul-verbal. Copia de pe hotărârea motivată se înmânează participanților prezenți la ședința de judecată. Participanților care nu s-au prezentat în ședința de judecată li se expediază, în termen de 3 zile, copia de pe hotărârea motivată.

În corespundere cu art. 230 alin. (2) Cod de procedură penală, în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.

În conformitate cu art. 231 alin. (3) Cod de procedură penală la calcularea termenelor pe zile nu se ia în calcul ziua de la care începe să curgă termenul, nici ziua în care acesta se împlinește.

Astfel, termenul de exercitare a căii de atac începe a curge de la data pronunțării hotărârii (*Recomandarea Curții Supreme de Justiție, nr. 37, cu privire la pronunțarea hotărârilor judecătorești în procesul penal*).

În această consecutivitate se atestă că, sentința a fost pronunțată integral la 19 noiembrie 2018, în lipsa inculpatului.

Însă, potrivit recipisei semnate (*vol. I, f.d. fără număr*) și încheierii de amânare a pronunțării sentinței (*vol. I, f.d. fără număr*), acesta a fost înștiințat despre amânarea pronunțării sentinței, iar potrivit scrisorii nr. 2761 din 21.11.2018 (*vol. I, f.d. 252*) anexată la materialele cauzei, acestuia i-a fost expediată copia sentinței la domiciliu, și care, conform avizului de recepție, a fost recepționată la 23.11.2018 (*vol. I, f.d. 254*).

Deci, sentința atacată a fost pronunțată în condițiile legii la 19 noiembrie 2018, iar termenul de 15 zile pentru depunerea apelului a expirat la sfârșitul zilei de 05 decembrie 2018.

Totodată, potrivit ștampilei de pe plic, apelul a fost depus la oficiul poștal pe 20 iunie 2019 și înregistrat la Curtea de Apel Chișinău la 24 iunie 2019, adică peste termenul prevăzut de lege (*vol. II, f.d. 2, 3, pct. 3. din decizie*).

Mai mult, termenul de declarare a apelului nu este respectat nici în raport cu data reținerii inculpatului și aducerii la cunoștința acestuia a sentinței, potrivit procesului-verbal de reținere el fiind reținut la 12.12.2018, precum și cu afirmațiile neprobate ale acestuia din recursul ordinar declarat că până la 10.06.2019 nu i-a fost adusă la cunoștință sentința instanței de fond (*vol. II, f.d. 52, 71*).

Astfel, potrivit avizului de recepție, inculpatul a recepționat sentința la 23.11.2018, iar conform procesului-verbal de reținere, el a fost reținut la 12.12.2018, fiindu-i adusă la cunoștință sentința din 19.11.2018 (*vol. I, f.d. 254, vol. II, f.d. 52*).

Se observă că instanța de apel întemeiat a respins apelul ca fiind depus peste termen, argumentat și just constatând că întârzierea menționată nu a fost determinată de motive întemeiate (*pct. 4. din decizie*).

Pe lângă aceasta, soluția de respingere a apelului ca depus peste termen nu implică o verificare a hotărârii atacate, întrucât instanța de apel nu poate proceda la o verificare de fapt și de drept a acesteia decât în cadrul unui apel exercitat în mod legal.

Este de menționat că art. 230 alin. (2) Cod de procedură penală, prescrie expres că, în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.

Prin urmare, termenul de apel este un termen legal și imperativ, astfel încât nerespectarea lui atrage decăderea din exercițiul dreptului de a declara apel și nulitatea oricărei cereri de apel înaintate după expirarea acestui termen (*Hotărârea Plenului CSJ nr. 22 din 12.12.2005 „Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel”, pct. 6.*).

Argumentul recurentului că nu s-a prezentat în ședința de judecată din 06.11.2018 din motive întemeiate, contravine materialele cauzei. Ori, potrivit recipisei semnate (*vol. I, f.d. fără număr*) și încheierii de amânare a pronunțării sentinței (*vol. I, f.d. fără număr*), el a cunoscut despre amânarea pronunțării sentinței.

Pe lângă aceasta, potrivit art. 420 alin. (4) Cod de procedură penală, nu poate fi atacată cu recurs sentința în privința căreia inculpatul nu a folosit calea apelului.

Rezultă că recursul ordinar nu are niciun suport legal în aspectul vizat, deoarece apelul tardiv echivalează cu nefolosirea acestei căi de atac (*pct. 3. și 5. din decizie*).

Circumstanțele enunțate denotă în mod concludent că instanța de apel nu a comis erori de drept în raport cu motivele invocate de recurent, că decizia atacată conține motive legale pe care se întemeiază soluția, și că recursul ordinar este unul vădit neîntemeiat.

Potrivit art. 432 alin. (2) pct. 4) Cod de procedură penală instanța de recurs va decide inadmisibilitatea recursului înaintat în cazul în care se constată că acesta este vădit neîntemeiat.

Prin urmare, odată ce recursul de pe rol, în raport cu motivele invocate, este vădit neîntemeiat, el urmează a fi declarat inadmisibil.

7. În conformitate cu art. 431 alin. (1), 432 alin. (1), (2) pct. 4), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul penal,

DECIDE :

inadmisibilitatea recursului ordinar declarat de inculpatul Tabun Ion XXXXX, împotriva sentinței Judecătoriai Cimișlia din 19 noiembrie 2018 și deciziei Curții de Apel Comrat din 03 decembrie 2019, pe motiv că este vădit neîntemeiat.

Decizia este irevocabilă, fiind pronunțată integral la 06 mai 2020.

Președinte

Iurie Diaconu

Judecători

Liliana Catan

Ion Guzun